

АД АЛКАЛОИД БЕРОВО

ИЗВЕШТАЈ НА НЕЗАВИСНИОТ РЕВИЗОР

И

ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ

за година која завршува на 31 Декември 2019 година

Скопје, Мај 2020 година

АД АЛКАЛОИД БЕРОВО

СОДРЖИНА

страна

- Ревизорско мислење	3
- Извештај за финасиска состојба 31.12.2019 година	5
- Извештај за останата сеопфатна добивка за период 01.01.-31.12.2019	6
- Извештај за промените на главнината на 31.12.2019	7
- Извештај за паричните текови за периодот кој завршува на 31.12.2019	8
- Белешки кон финансиските извештаи	9-24

ИЗВЕШТАЈ НА НЕЗАВИСНИОТ РЕВИЗОР

До содружникот и раководството на АД АЛКАЛОИД БЕРОВО

Извештај за финансиските извештаи

Ние извршивме ревизија на приложените финансиски извештаи на **АД АЛКАЛОИД БЕРОВО** (Друштвото), кои што го вклучуваат Извештајот за финансиска состојба заклучно со 31 декември 2019 год., како и Билансот на успех, Извештајот за сеопфатна добивка, Извештајот за промени во главнината и Извештајот за парични текови за годината која завршува тогаш и прегледот на значајните сметководствени политики и други објаснувачки белешки.

Одговорност на раководството за финансиските извештаи

Раководството на Друштвото е одговорно за изготвување и објективно презентирање на овие финансиски извештаи во согласност со сметководствените стандарди прифатени во Република Македонија, како и интерната контрола којашто раководството смета дека е релевантна за подготвување и објективно презентирање на финансиските извештаи кои се ослободени од материјално погрешно прикажување како резултат на измама или грешка.

Одговорност на ревизорот

Наша одговорност е да изразиме мислење за овие финансиски извештаи врз основа на нашата ревизија. Ние ја спроведовме ревизијата во согласност со Законот за ревизија и Меѓународните стандарди за ревизија. Тие стандарди бараат да ги почитуваме етичките барања и да ја планираме и извршиме ревизијата на начин кој ќе ни овозможи да добиеме разумно уверување за тоа дали финансиските извештаи се ослободени од материјално погрешно прикажување.

Ревизијата вклучува спроведување на постапки за обезбедување на ревизорски докази за износите и обелоденувањата во финансиските извештаи. Избраните постапки зависат од расудувањето на ревизорот, вклучувајќи ја и проценката на ризиците од материјално погрешно прикажување на финансиските извештаи, без разлика дали е тоа резултат на измама или грешка.

Кога ги прави тие проценки на ризик, ревизорот ја разгледува интерната контрола, значајна за подготвувањето и објективното презентирање на финансиските извештаи на Друштвото, за да обликува ревизорски постапки кои што се соодветни на околностите, но не за целта на изразување на мислење за ефективност на интерната контрола на Друштвото.

Ревизијата исто така вклучува и оценка на соодветноста на користените сметководствени политики и на разумноста на сметководствените проценки направени од страна на раководството, како и оценка на севкупното презентирање на финансиските извештаи.

Ние веруваме дека ревизорските докази кои ги имаме прибавено се достатни и соодветни за да обезбедат основа за нашето ревизорско мислење.

ИЗВЕШТАЈ НА НЕЗАВИСНИОТ РЕВИЗОР (Продолжение)
До содружниците раководството на АД АЛКАЛОИД БЕРОВО

Мислење

Според нашето мислење, финансиските извештаи ја презентираат објективно, од сите материјални аспекти, финансиската состојба на **АД АЛКАЛОИД БЕРОВО**, заклучно со 31 декември 2019 година, како и неговата финансиска успешност и неговите парични текови за годината која што завршува тогаш, во согласност со сметководствените стандарди прифатени во Република Македонија.

Извештај за дуги правни и регулаторни барања

Раководството на Друштвото е исто така одговорно за изготвување на годишниот извештај за работењето на Друштвото за 2019 година во согласност со член 384 од Законот за трговски друштва. Наша одговорност е да изразиме мислење во врска со конзистентноста на годишниот извештај со историските финансиски податоци објавени во годишната сметка и ревидираните финансиски извештаи на Друштвото на и за годината која завршува на 31 декември 2019 година, во согласност со МСР 720, како и во согласност со барањата на член 34 од Законот за ревизија. Според наше мислење, историските финансиски податоци изнесени во годишниот извештај за работењето на Друштвото со состојба на и за годината која завршува на 31 декември 2019 година се конзистентни, во сите материјални аспекти, со податоците објавени во годишната сметка и ревидираните финансиски извештаи.

Скопје, 16/05/2020 година

ВЕРИФИКА ДОО Скопје, Регистарси број на лиценца 01/20.05.2013

Овластен ревизор
Сашко Марковски

Управител
Сашко Марковски

ИЗВЕШТАЈ ЗА ФИНАНСИСКА СОСТОЈБА

На 31 декември 2019

(во илјади Денари)

	<u>Белешка</u>	<u>2019</u>	<u>2018</u>
СРЕДСТВА			
<i>Долгорочни средства</i>			
Недвижности, постројки и опрема	6	32.433	35.076
Долгорочни вложувања	8	114.912	114.758
Вкупно долгорочни средства		147.345	149.834
<i>Тековни средства</i>			
Парични средства и еквивален. на парични средства	9	19.323	7.317
Побарувања од купувачи и останати побарувања	10	25.199	22.995
Финансиски вложувања	11	107.360	109.335
Залихи	12	28.105	29.064
Вкупно тековни средства		179.987	168.711
ВКУПНО СРЕДСТВА		327.332	318.545
СОПСТВЕНИЧКА ГЛАВНИНА	13		
Акционерски капитал		71.455	71.455
Останат капитал		1.028	59.225
Резерви		128.205	71.829
Акумулирана добивка		110.916	125.285
Добивка за финансиска година		9.617	(14.369)
Вкупна сопственичка главнина		321.221	313.425
ОБВРСКИ			
<i>Тековни обврски</i>			
Обврски кон добавувачи	14	2.960	2.808
Останати тековни обврски	15	3.151	2.312
Вкупно тековни обврски		6.111	5.120
ВКУПНО ОБВРСКИ		6.111	5.120
ВКУПНО ОБВРСКИ И СОПСТВЕНИЧКА ГЛАВНИНА		327.332	318.545

Белешките кон финансиските извештаи се интегрален дел од овие финансиски извештаи

Овие финансиски извештаи се одобрени од Раководството на Друштвото на ден 15 март 2020 година и се потпишани во негово име од:

Управител

ИЗВЕШТАЈ ЗА СЕОПФАТНА ДОБИВКА
За годината што завршува на 31 декември 2019
(во илјади Денари)

	<u>Белешка</u>	<u>2019</u>	<u>2018</u>
Приходи			
Приходи од продажба и останати деловни приходи	16	112.983	106.385
Останати оперативни приходи	16	1.318	1.689
		114.301	108.074
Трошоци			
Промена во залихите		3.875	(2.479)
Набавна вредност на продадени стоки		21.054	22.343
Потрошени материјали енергија и ситен инвентар	17	41.684	61.985
Трошоци за услуги	18	2.191	3.082
Трошоци за амортизација	6	4.729	4.998
Трошоци за вработени	19	30.442	32.978
Други трошоци од оперативно работење	20	3.722	3.957
Вкупно оперативни трошоци		107.697	126.864
(Загуба)/Добивка од оперативно работење		6.604	(18.790)
Нето приходи од финансирање	21	3.013	4.421
Добивка/ (загуба) пред оданочување		9.617	(14.369)
Данок на добивка	22	-	-
Загуба за година		9.617	(14.369)
Останата сеопфатна добивка пред оданочување		-	-
Данок на добив. на останата сеопфат. добивка (10%)		-	-
Нето сеопфатна останата добивка		-	-
Сеопфатна добивка		9.617	(14.369)
Заработувачка по акција-основна	23	2.10	(3,13)

*Белешките кон финансиските извештаи се интегрален дел
од овие финансиски извештаи*

*

ИЗВЕШТАЈ ЗА ПРОМЕНИТЕ ВО ГЛАВНИНАТА
За годината што завршува на 31 декември 2019
(Во илјади денари)

	Акционерски капитал и останат капитал	Законска и останати резерва	Акумулирана добивки/ Загуби	Вкупно
Состојба на 01 јануари 2018	130.680	71.829	125.285	327.794
<i>Трансакции со сопствениците</i>				
Објавени дивиденди	-	-	-	-
Распоред на акумулирани добивки	-	-	-	-
<i>Вкупно трансакции со сопствениците</i>	-	-	-	-
Загуба за годината	-	-	(14.369)	(14.369)
Состојба на 31 декември 2018	130.680	71.829	110.916	313.425
<i>Трансакции со сопствениците</i>				
Усогласувања на капиталот (бел.8)	(1.821)	-	-	(1.821)
Усогласување со тековна состојба	(56,376)	56,376	-	-
Објавени дивиденди	-	-	-	-
Распоред на акумулирани добивки	-	-	-	-
<i>Вкупно трансакции со сопствениците</i>	-	-	-	-
Нето добивка за годината	-	-	9.617	9.617
Состојба на 31 декември 2019	72.483	128.205	120.533	321.221

*Белешките кон финансиските извештаи
претставуваат составен дел на овие финансиски извештаи.*

ИЗВЕШТАЈ ЗА ПАРИЧНИТЕ ТЕКОВИ
За годината што завршува на 31 декември 2019
(Во илјади денари)

Позиција	2019	2018
А) Готовински текови од деловни активности	14.092	(2,316)
Добивка /(загуба) по оданочувањето	9.617	(14.369)
Амортизација	4.729	4.998
Отпис на побарувања	-	291
Отпис на обврски	-	(37)
(Зголемување) намалување на залихите	958	(1.425)
Намалување (зголемување) на побарувањата од купувачите	(2.105)	8,181
Намалување (зголемување) на побарувањата од поврзани субјекти	55	(57)
Намалување(зголемување) на останати краткорочни побарувања	(153)	1,322
Зголемување (намалување) обврски спрема добавувачите	153	(346)
Зголемување(намалување) на останати обврски	838	(329)
Приходи од дивиденди		(545)
Б) Готовински текови од инвестициони активности	(2.086)	(396)
Директни набавки на материјални средства	(2.086)	(941)
Примени дивиденди	-	545
В) Готовински текови од финансиски активности	-	
(Вратени)/примени кредити	-	-
Исплатени дивиденди	-	-
Зголемување (намалување) на парични средства	12.006	(2.712)
Парични средства на почетокот на годината	7.317	10.029
Парични средства на крајот на годината	19.323	7.317

*Белешките кон финансиските извештаи
претставуваат составен дел на овие финансиски извештаи.*

1. ОПШТИ ИНФОРМАЦИИ ЗА ДРУШТВОТО

Друштвото Алкалоид ад, Берово (во понатамошниот текст: Друштвото) е акционерско друштво регистрирано со Решение Трег.бр.483/98 од 11.09.1998 година при Основниот Суд во Штип.

Седиштето на Друштвото е во Берово на ул.Маршал Тито бр.5. со основна дејност 13.20-Ткаење текстил.

Покрај регистрираните дејности во внатрешниот промет, евидентирани се дејности и во надворешниот трговски промет согласно законските прописи. Во друштвото постои двостепен систем на управување преку Управен одбор и Надзорен одбор.

Членови на Управниот одбор се:

Татјана Чичаковска- Претседател на Управен одбор-Член на Управен одбор

Кирил Крамарски - Член на Управен одбор и двајцата со неограничени овластувања.

Благојчо Јовевски-Извршен директор-Член на Управен одбор

Во составот на Алкалоид ад Берово се организирани и запишани 9(девет)подружници, од кои 8 (осум) како продавници.

На 31 декември 2019 година Друштвото има 82 вработени (31 декември 2018 година има 93 вработени).

2. ОСНОВА ЗА СОСТАВУВАЊЕ И ПРЕЗЕНТИРАЊЕ НА ФИНАНСИСКИТЕ ИЗВЕШТАИ

2.1 Основа за подготовка и презентација за финансиските извештаи

Друштвото ја води својата сметководствена евиденција и ги подготвува своите финансиски извештаи во согласност со одредбите 469, став 3 од Законот за Трговски друштва на Република Македонија (Сл.весник на Р.М. бр.28/04, 84/05, 25/07 и 87/08) и Правилникот за водење сметководство (Сл.весник на Р.М. 159/09). Според овој Правилник, сметководствените стандарди кои се применуваат во Република Македонија се Меѓународните сметководствени стандарди за финансиско известување од 2009 година утврдени од одборот за Меѓународни сметководствени стандарди (ОМСС).

Финансиските извештаи на Друштвото се прикажани во илјади македонски денари. Денарот претставува официјална валута на известување во Република Македонија. Онаму каде што е потребно, споредбените податоци се прилагодени и усогласени со цел да одговараат на извршената презентација во тековната година.

2.2 Основни сметководствени методи

Финансиските извештаи се подготвени според концептот на историска набавна вредност, освен за финансиските средства расположливи за продажба и финансиските средства и обврски (вклучувајќи и деривативни инструменти) доколку постојат, кои се мерат по објективна вредност преку добивки или загуби. Основите за нивното мерење се детално опишани во продолжение.

2.3 Користење на проценки и расудувања

При подготвување на финансиските извештаи Друштвото применува одредени сметководствени проценки. Одредени ставки во финансиските извештаи кои не можат прецизно да се измерат се проценуваат. Процесот на проценување вклучува расудувања засновани на последните расположливи информации.

Проценки се употребуваат при проценување на корисниот век на употреба на материјални и нематеријални средства но во согласност со пропишаните законски прописи на Република Македонија, објективната вредност на побарувањата, односно нивната наплатливост како и други проценки кои повремено се прават од случај до случај доколку за нив се појави потреба.

2. ОСНОВА ЗА СОСТАВУВАЊЕ И ПРЕЗЕНТИРАЊЕ НА ФИНАНСИСКИТЕ ИЗВЕШТАИ (ПРОДОЛЖУВА)

2.3 Користење на проценки и расудувања (Продолжува)

Во текот на периодите одредени проценки можат да се ревидираат доколку се случат промени во врска со околностите на кои била заснована проценката или како резултат на нови информации, поголемо искуство или последователни случувања. Ефектите од промените во сметководствените проценки се вклучуваат во утврдување на нето добивката или загубата во периодот на промената или во идните периоди доколку промената влијае на истите.

2.4 Континуитет во работењето

Финансиските извештаи се изготвени врз основа на претпоставката на континуитет на работењето, односно дека Друштвото ќе продолжи да работи во блиска иднина. Друштвото нема намера ниту потреба да го ликвидира или материјално да го ограничи опсегот на своето работење.

2.5 Споредбени показатели

Овие финансиски извештаи се подготвени со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2019 и 2018 година

3. ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПОЛИТИКИ

Основните сметководствени политики применети при составување на финансиските извештаи на Друштвото за годината што завршува на 31 декември 2019 година се изнесени во резимето на значајните сметководствени политики наведени во текстот од оваа белешка.

3.1 Недвижности, постројки и опрема

Недвижностите, постројките и опремата се евидентираат по набавна вредност од датумот на набавката. Во извештајот на Финансиска состојба се прикажуваат по набавна цена намалена за акумулираната депрецијација.

Набавната вредност се состои од фактурната вредност зголемена за увозните царини, неповратни даноци, како и на сите трошоци кои директно придонесуваат за доведување на средствата во работна состојба за намената за која се набавени.

Набавната вредност на постројките и опремата произведени / изградени во сопствена режија ја претставува набавната вредност на денот на кој е компетиран процесот на изградбата или развојот.

Трошоците за редовно одржување и поправки на недвижностите, постројките и опремата се евидентираат на товар на деловните трошоци во моментот на нивното настанување. Издатоците кои се однесуваат на реконструкции и подобрувања, кои го менуваат капацитетот или корисниот век на употреба на НПО, се додаваат на набавната вредност на тие средства.

Приходите или трошоците остварени со отуѓувањата на НПО се евидентираат со останатите приходи од оперативно работење или оперативни трошоци, соодветно. Амортизацијата на недвижностите и опремата и нематеријалните средства се пресметува правопрпорционално за да набавната вредност на средствата целосно се отпише во нивниот проценет корисен век. Амортизацијата на недвижностите и опремата и нематеријалните средства се врши според стапки засновани на проценетиот корисен век на средствата од страна на Раководството на Друштвото.

3. ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПОЛИТИКИ (ПРОДОЛЖУВА)

3.1 Недвижности, постројки и опрема (Продолжува)

Резидуалните вредности на средствата и проценетиот век на употреба се проверуваат од страна на Менаџментот најмалку на крајот на секоја финансиска година и доколку е потребно се корегираат.

Кога евидентираниот износ на средството е повисок од неговиот проценет надоместлив износ, тој веднаш се отпишува на товар на трошоците.

Инвестициите во тек се евидентираат по набавна вредност. До моментот на нивно ставање во употреба, не се пресметува амортизација.

Во продолжение се дадени годишни стапки за амортизација што се користат за одделните групи на недвижности и опрема се како што следува:

Градежни објекти	2,5%
Мебел и деловен инвентар	20%
Компјутери	25 %
Деловен инвентар	10%
Транспортни средства	25%

3.2 Оштетување на нефинансиски средства

Средствата подложни на амортизација се проверуваат од можни оштетувања секогаш кога одредени настани или промени укажуваат дека евидентираниот износ на средствата не може да се надомести. Кога евидентираниот износ на средството е повисок од неговиот проценет надоместлив износ, тој веднаш се отпишува до неговиот надоместлив износ. Надоместливиот износ претставува повисокиот износ помеѓу нето продажната цена и употребната вредност на средствата. Загубите од оштетување, кои ја претставуваат разликата помеѓу сегашната вредност и надоместливата вредност на материјалните и нематеријалните средства, се искажуваат во Извештајот за сеопфатна добивка согласно МСС 36 Оштетувања на средствата.

Оштетените нефинансиски средства се оценуваат на секој датум на известување за да се утврдат можните надоместувања и оштетувања.

3.3 Финансиски средства

Финансиските средства на Друштвото се класифицирани во следните категории: позајмици и побарувања и хартии од вредност расположливи за продажба. Класификацијата на вложувањата е направена во зависност од намената за која финансиските средства се набавени. Класификацијата на финансиските средства се одредува во моментот на нивната набавка и се анализира на секој датум на известување.

Побарувања

Побарувањата се финансиски средства со дефинирани услови за плаќање и не се котираат на пазарите на хартии од вредност.

Побарувањата се вклучени во тековните средства, освен оние кои имаат доспевање подолго од 12 месеци по датумот на Извештај за финансиската состојба. Побарувањата се прикажани во Извештај за финансиската состојба на позицијата Побарувања од купувачите и останати побарувања.

3. ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПОЛИТИКИ (ПРОДОЛЖУВА) **Финансиски средства (продолжува)**

Хартии од вредност расположливи за продажба

Финансиските средства “расположливи за продажба” се класифицирани како нетековни средства, освен оние кои раководството планира да ги отуѓи во период пократок од 12 месеци по датумот на Извештајот за финансиската состојба. Набавката и продажбата на финансиските средства се евидентира на денот на тргувањето. Вредноста на набавката ги вклучува и трошоците за трансакцијата. Финансиските средства се бришат од евиденцијата во моментот на нивната продажба или во моментот на завршување на правото за добивање на надоместок. Финансиските средства “расположливи за продажба” се вреднуваат по нивната пазарна вредност. Друштвото исто така има вложувања во акции кои котираат на пазар за хартии од вредност и се класифицирани како финансиски средства „расположливи за продажба“.

Позајмиците и побарувањата се вреднуваат по нивната амортизирана вредност со примена на ефективна каматна стапка.

Промените во вредноста на финансиските средства се евидентираат во главнината и Извештајот за сеопфатна добивка, освен загубите од обезвреднување на финансиските средства, каматите пресметани со ефективна каматна метода и курсните разлики на финансиските средства кои што се признаваат во Извештајот за сеопфатна добивка. Во моментот на продажба на финансиските средства, акумулираниот износ во главнината што произлегува од промената на вредноста на финансиските средства се евидентира во Извештајот за сеопфатна добивка. Дивидендите што се добиваат од поседувањето на финансиските средства се евидентираат во Извештајот за сеопфатна добивка со стекнување на правото за добивање парични средства. Пазарната вредност на финансиските средства се базира на последната тргувана цена на акцијата на Македонската берза за хартии од вредност.

Вложувањата за кои вредноста не може со сигурност да се измери се прикажани според нивната набавна или ревалоризирана вредност намалена за исправката на вредноста.

На крајот на секој известувачки период, Друштвото врши анализа на вредноста на финансиските средства. Во случај кога постојат доволно индикатори дека вредноста на финансиските средства е неповратно намалена под нивната сегашна вредност, овие финансиски средства се сметаат за обезвреднети.

Во тој случај, разликата помеѓу износот на обезвреднувањето и ревалоризационата резерва во главнината што произлегува од промената на вредноста на финансиските средства се евидентира во Извештајот за сеопфатна добивка. Загубата од обезвреднување на вложувањата која што е евидентирана во Извештајот за сеопфатна добивка не се враќа повторно преку истиот.

3.4 Пари и парични еквиваленти

Парите и паричните еквиваленти во евиденцијата ги вклучуваат денарските средства на трансакциските сметки на Друштвото кои се водат кај домашните деловни банки, парите во готово во благајната како и депозитите на денарските и девизни средства на сметките на Друштвото кои се водат кај деловните банки искажани според нивната номинална вредност.

3. ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПОЛИТИКИ (ПРОДОЛЖУВА)

3.5 Побарувања од купувачи и останати побарувања

Побарувањата од купувачите се прикажани според нивната номинална вредност. Ненаплатените побарувања од купувачите се отпишуваат врз основа на проценки и предлози на раководството и се признаваат како останати трошоци од редовно работење. Побарувањата се признаваат во износ на номиналната вредност намалена за евентуална исправка на вредност поради нивна ненаплативост односно во висина на нивната надоместлива вредност. Значајни финансиски потешкотии на должникот, веројатноста должникот да влезе во процес на ликвидација или финансиска реорганизација и неможност за плаќање се сметаат за индикатори дека побарувањата се оштетени.

Отписот на побарувањата се спроведува врз основа на старосна структура на побарувањата и историско искуство и кога се оценува дека делумната или целосната наплата на побарувањето повеќе не е веројатна.

3.6 Залихи

Залихите иницијално се искажуваат според пониската од набавната и нето продажната вредност. Набавната вредност се состои од фактурната вредност, транспортните трошоци и другите зависни трошоци. Трошокот на материјалите се утврдува користејќи ја методата на пондериран просек. Нето продажната вредност ја претставува цената по која залихите би можеле да бидат продадени во нормални услови на стопанисување, намалена за трошоците на продажбата. Исправката на вредноста на залихите се евидентира кај ставките кај кои е потребно да се намали нивната сметководствена вредност до нето продажната вредност проценета од страна на Раководството. Залихите кои се оштетени целосно се отпишуваат.

3.7 Наеми

Наемите, каде значаен дел од ризиците и користите од сопственоста ги задржува наемодавачот, се класифицираат како оперативни наеми. Исплатите кои се вршат според оперативни наеми се пресметуваат во Извештајот за сеопфатна добивка според правопропорционален метод за времетраењето на наемот. Друштвото дава под наем одредени недвижности на трети страни. Приходите од средствата под наем се класифицираат како останати деловни приходи во Извештајот за сеопфатна добивка.

3.8 Капитал

Основна главнина

Основната главнина се признава во висина на номиналната вредност на уплатениот основачки влог при формирање на Друштвото.

Задолжителна резерва

Друштвото има задолжителна резерва, како општ резервен фонд, која се формира по пат на издвојување на 5% од нето добивката. Издвојувањето се врши сè до моментот додека резервата не достигне износ кој е еднаков на една десетина од основната главнина, односно до моментот кога резервите ќе го достигнат износот кој го утврдуваат основачите на Друштвото. До достигнување на законскиот минимум, оваа резерва може да се користи само за покривање на загуба, а кога ќе го надмине предвидениот минимум, вишокот може да се користи, по претходно донесена одлука на и за дополнување на износот утврден за исплата на дивиденди.

Останата резерва

Останата резерва се состои од инвестициски вложувања кои се формираат со издвојување на дел од нето добивката за инвестициски вложувања за развојни цели односно за вложувања во материјални средства (недвижности, постројки и опрема) и во нематеријални средства (компјутерски софтвер и патенти) и за проширување на дејноста на даночниот обврзник.

3. ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПОЛИТИКИ (ПРОДОЛЖУВА)

3.9 Обврски кон добавувачи

Обврските кон добавувачите се признаваат првично по објективна вредност, а последователно се мерат по амортизирана набавна вредност со примена на метод на ефективна каматна стапка.

Неизмирените обврски спрема добавувачите се опишуваат по основ на застареност, врз основа на одлука донесена од раководството. Износите на отпишани обврски се признаваат како останати приходи во билансот на успех.

3.10 Политика на признавање на приходи

Приходи од продажба на производи се признаваат во Извештајот за сеопфатната добивка кога значајни ризици и користи од сопственоста се пренесени на купувачот и не постои значајна неизвесност за наплата и можно враќање на производите.

Приходите од камати се признаваат во Извештајот за сеопфатна добивка за периодот за кој се однесуваат, така што се зема предвид фактичкиот прилив на средства.

3.11 Политика на признавање на расходи

Расходите произлегуваат од основната дејност на Друштвото настанати од извршување на оперативните активности и истите се признаваат во висина на трошоците на набавката, трошоците на конверзија и други трошоци што се стекнуваат со цел залихите да се доведат во постојаната локација и постојаните услови.

Расходите од камати се признаваат во Извештајот за сеопфатна добивка за периодот за кој се однесуваат, така што се зема предвид фактичкиот одлив на средствата.

3.12 Трансакции во странска валута

Трансакциите настанати во странска валута се искажуваат во денари со примена на официјалните курсеви на Народна Банка на Република Македонија кои важат на денот на трансакцијата.

Средствата и обврските деноминирани во странска валута се искажуваат со примена на официјални курсеви кои важат на денот на составувањето на Извештајот на финансиската состојба.

Нето позитивни и негативни курсни разлики, кои произлегуваат од конверзија на износите искажани во странска валута, се вклучуваат во Извештајот за сеопфатна добивка во периодот на настанување.

Официјалните девизни курсеви користени при искажувањето на билансните позиции деноминирани во странска валута, на 31 декември 2019 и 2018 се следните:

В а л у т а	Во денари	
	31 декември 2019	31 декември 2018
ЕУР	61.4856	61,4950
УСД	54.9518	53.6887

3. ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПОЛИТИКИ (ПРОДОЛЖУВА)

3.13 Користи на вработените

Друштвото учествува во пензискиот фонд со уплатување на определени придонеси утврдени со домашната легислатива. Придонесите, кои зависат од висината на платите, се уплатуваат во Фондот за пензиско и инвалидско осигурување на Република Македонија.

Сите краткорочни користи на вработените се признаваат како расход и обврска во висина на недисконтираниот износ на користи.

Друштвото исто така исплаќа двократен износ од просечно исплатена нето плата во Република Македонија како отпремнина во случај на заминување во старосна пензија. Друштвото нема резервирано средства за ваквите отпремнини, бидејќи смета дека истите нема да имаат значаен ефект врз финансиските извештаи.

3.14 Тековен и одложен данок од добивка

Данок на добивка се пресметува согласно одредбите на релевантните законски прописи во Република Македонија. Плаќањето на месечниот данок се врши аконтативно. Крајниот данок по стапка од 10% се пресметува на основа на остварената добивка зголемена за непризнаени расходи и намалена за одредени даночни олеснувања.

Одложениот данок од добивка се евидентира во целост, користејќи ја методата на обврска, за времените разлики кои се јавуваат помеѓу даночната основа на средствата и обврските и износите по кои истите се евидентирани за целите на финансиското известување. При утврдување на одложениот данок од добивка се користат тековните важечки даночни стапки.

Одложениот данок од добивка се товари или одобрува во тековните добивки или загуби, освен доколку се однесува на ставки кои директно го третираат или одобруваат капиталот, во кој случај одложениот данок се евидентира исто така во капиталот.

Одложените даночни средства се признаваат во обем во кој постои веројатност за искористување на времените разлики наспроти идната расположлива оданочлива добивка. Со состојбата на 31 декември 2019 година, Друштвото нема евидентирано одложени даночни средства или обврски, бидејќи не постојат временски разлики на овие датуми.

4. ФИНАНСИСКИ РИЗИЦИ И УПРАВУВАЊЕ СО ИСТИТЕ

Друштвото влегува во различни трансакции кои произлегуваат од неговото секојдневно работење, а кои се однесуваат на купувачите, добавувачите и кредиторите. Друштвото е изложено на повеќе различни ризици со различен степен на изложеност.

Управувањето со ризици на Друштвото се фокусира на непредвидливоста на пазарите и се стреми кон минимизирање на потенцијалните негативни ефекти врз финансиското работење на Друштвото.

Главни ризици на кои Друштвото е изложено и политиките за управување со нив се следните:

4.1 Кредитен ризик

Основните финансиски средства на Друштвото се парични средства во банки и побарувања од купувачите кои ја претставуваат максималната изложеност по основ на кредитен ризик.

Друштвото е изложено на кредитен ризик во случај кога неговите купувачи нема да бидат во состојба да ги исполнат своите обврски за плаќање.

Изложеност на друштвото на кредитен ризик во најголем дел се однесуваат на побарувања од купувачите и други побарувања.

За избегнување на овој вид ризик Друштвото има своја деловна политика која ја спроведува преку соодветна служба која ги контролира наплатите од купувачите со истовремена примена на соодветни мерки за спречување на продолжување на роковите за наплата на побарувањата.

Максималната изложеност на Друштвото на ризик од кредитирање е претставена со евидентираниот износ на секое финансиско средство во извештајот за финансиска состојба, како што следи.

	2019 (000 мкд)	2018 (000 мкд)
Класи на финансиски средства - евидентирана вредност		
Финансиски побарувања	221.695	221.695
Побарувања од купувачи и ост.побарувања	25.199	21.972
Парични средства и еквиваленти	19.323	7.317
	266.217	250.984

Кредитниот ризик за финансиските побарувања (депозити) , парични средства и парични еквиваленти се смета за безначаен бидејќи клиентите на Друштвото се реномирани банки, со надворешни кредитни рангирања со висок квалитет.

4.2 Ризик од промена на каматни стапки

Ризикот од промена на каматните стапки претставува ризик поради кој износот на кредити и позајмици може да се промени како резултат на промените на каматните стапки на пазарот. Друштвото, во текот на пресметковниот период, нема користено кредити и позајмици, може да се каже дека не постои изложеност на ризик од промена на каматни стапки.

4. ФИНАНСИСКИ РИЗИЦИ И УПРАВУВАЊЕ СО ИСТИТЕ– (ПРОДОЛЖУВА)

4.3 Ликвидносоен ризик

Ликвидносоен ризик или ризик од неликвидност постои кога Друштвото нема да биде во состојба со своите парични средства редовно да ги плаќа обврските спрема своите доверители. Ваквиот ризик се надминува со константно обезбедување на потребната готовина за сервисирање на своите обврски.

И покрај отежнати услови на наплата на побарувања, во услови на општа недисциплина во финансиското работење на опкружувањето, Друштвото успешно изнаоѓа инструменти за избегнување на ризик од неликвидност. Друштвото управува со своите средства и обврски на таков начин што може да ги исполни сите свои доспеани обврски во секое време.

4.4 Финансиски ризик

Овој показател, претставува однос помеѓу нето обврските по кредити и вкупниот капитал. Нето обврските ја претставуваат разликата помеѓу вкупните кредити (вклучувајќи ги и долгорочните и краткорочните кредити) и паричните средства.

Со состојба на 31 декември 2019, Друштвото нема обврски за кредити и не е изложено на ризик од кредитна задолженост.

4.5 Даночен ризик

Согласно законските прописи во Р.М. Финансиските извештаи и сметководствените евиденции на Друштвото подлежат на контрола на даночните власти по поднесување на даночните извештаи за годината. Заклучно со датумот на одобрување на Финансиските извештаи, не е вршена контрола на данокот на добивка, данокот од ДДВ и персоналниот данок од доход. Според оваа, постои даночен ризик за пресметка на дополнителни даноци, камати и казни во случај на идни контроли од даночните власти, кои по својот обем во моментот не може да се предвидат. Документацијата на Друштвото останува отворена за контрола од страна на царинските и даночните власти за период од десет години.

5. УТВРДУВАЊЕ НА ОБЈЕКТИВНА ВРЕДНОСТ

Друштвото располага со финансиски средства и обврски кои вклучуваат побарувања од купувачи и обврски спрема добавувачи и обврски за долгорочни и краткорочни кредити како и нефинансиски средства за кои голем број на сметководствени политики и обелоденувања бараат утврдување на нивната објективна вредност.

Сметководствената вредност намалена за проценетите исправки на вредноста на финансиски средства и обврски, со рок на доспевање пократок од една година, ја претставува приближно нивната објективна вредност. Проценките на Друштвото се базираат на искуството и останатите фактори, вклучувајќи ги и очекувањата за идните настани за кои се верува дека се веројатни во сегашните околности. Раководството на Друштвото смета дека искажаните сметководствени износи се објективни извештајни вредности при постојните пазарни услови.

6. НЕДВИЖНОСТИ, ПОСТРОЈКИ И ОПРЕМА

2019	Земјиште	Градежни објекти	Опрема	Инвестиции во тек	Вкупно
Набавна вредност					
Салдо на 1 Јануари 2019	2.308	79.377	118.584	-	200.269
Зголемување	-	-	2.086	-	2.086
Намалување	-	-	-	-	-
Салдо на 31 Декември 2019	2.308	79.377	120.670	-	202.355
Исправка на вредноста					
Салдо на 1 Јануари 2019	-	71.137	94.056	-	165.193
Амортизација	-	354	4.375	-	4.729
Намалување	-	-	-	-	-
Салдо на 31 Декември 2019	-	71.491	98.431	-	169.922
Нето сметководствена вредност на 31 Декември 2019	2.308	7.886	22.239	-	32.433
Нето сметководствена вредност на 1 Јануари 2019	2.308	8.240	24.528	-	35.076
2018	Земјиште	Градежни објекти	Опрема	Инвестиции во тек	Вкупно
Набавна вредност					
Салдо на 1 Јануари 2018	2.308	78.330	118.588	102	199.328
Зголемување	-	1.010	33	(102)	941
Интерен трансфер	-	37	(37)	-	-
Намалување	-	-	-	-	-
Салдо на 31 Декември 2018	2.308	79.377	118.584	-	200.269
Исправка на вредноста					
Салдо на 1 Јануари 2018	-	70.753	89.442		160.195
Амортизација	-	384	4.614		4.998
Намалување	-	-	-	-	-
Салдо на 31 Декември 2018	-	71.137	94.056		165.193
Нето сметководствена вредност на 31 Декември 2018	2.308	8.240	24.528	-	35.076
Нето сметководствена вредност на 1 Јануари 2018	2.308	7.577	29.146	102	39.133

7. ФИНАНСИСКИ ИНСТРУМЕНТИ

Финансиски инструменти и цели на управување со ризикот

Финансиските инструменти на Друштвото се состојат од пари и парични еквиваленти, депозити купувачи и останати побарувања, добавувачи и останати обврски. Во текот на своето работење Друштвото е изложено на следните ризици:

Ризик од промена на девизните курсеви

Друштвото дел од своите деловни трансакции како што се: продажбите на производи и услуги, набавка на сировини и материјали, услуги, дадени депозити се деноминирани во денари од странски валути. Друштвото не користи финансиски инструменти за минимизирање на ризикот, од причини што такви инструменти не постојат на пазарот во Македонија.

Состојбата на девизните износи деноминирани во илјади денари е следната:

	Средства		Обврски	
	2019	2018	2019	2018
ЕУР	122.571	122.374	70	-

Следната табела ја покажува сензитивната анализа за зголемување и намалување од 10% на македонскиот Денар во однос на соодветните странски валути. Сензитивната анализа е направена на девизните салда на средствата и обврските на датумот на Извештај за финансиската состојба. Позитивните износи претставуваат зголемување на добивката во Биланс на успех, а негативните износи, претставуваат нејзино намалување.

	Зголемување на вредноста од 10% на вредноста на Денарот		Намалување на вредноста од 10% на вредноста на Денарот	
	2019	2018	2019	2018
ЕУР	12.250	12.237	(12.250)	(12.237)
Биланс на успех и капитал	12.250	12.237	(12.250)	(12.237)

Ризик од ликвидност

Раководството управува со ризикот од ликвидност преку одржување на извесен износ на слободни пари и парични еквиваленти, секојдневно пратење на состојбата на паричните средства и проекции за идните парични приливи и одливи.

Подолу е прикажана табелата за рочноста на финансиските обврски на Друштвото:

2019	До 1 месец	1-3 месеци	3-12 месеци	12-60 месеци	Вкупно
Обврски кон добавувачите	2.960	-	-	-	2.960
Обврски за примени аванси	70	-	-	-	70
Обврски кон работниците	3.081	-	-	-	3.081
	6.111	-	-	-	6.111

2018	До 1 месец	1-3 месеци	3-12 месеци	12-60 месеци	Вкупно
Обврски кон добавувачите	2.088	720	-	-	2.808
Обврски за примени аванси	70	-	-	-	70
Обврски кон работниците	2.242	-	-	-	2.242
	4.400	720	-	-	5.120

8. ФИНАНСИСКИ СРЕДСТВА РАСПОЛОЖЛИВИ ЗА ПРОДАЖБА

	Во илјади денари	
	31 декември 2019	31 декември 2018
Откуп на сопствени акции	-	1.821
Вложувања во акции	577	577
Вкупно:	577	2.398
<i>Депозити</i>		
Депозити во денари	35.000	33.000
Депозити во девизи	79.335	79.360
Вкупно депозити	114.335	112.360
Вкупно долгорочни вложувања	114.912	114.758

Друштвото, во тековната 2019 година за износот на откуп на сопствени акции 1.821 илјади денари изврши усогласување (намалување) на основниот капитал.

Со состојба на 31 декември 2019 година друштвото не изврши усогласување (зголемување) на своите вложувања во акции соодветно и зголемување на реавлоризационите резерви со пазарната вредност последната тргувана цена на Македонската берза за износ од 2.871 илјади денари.

Со состојба на 31 декември 2019 година долгорочните депозити во вкупен износ од 114.335 илјади денари имаат рок на доспеаност од 24 месеци кои носат камата со еднакратна наплата на датумот на доспевање.

9. ПАРИ И ПАРИЧНИ ЕКВИВАЛЕНТИ

	Во илјади денари	
	31 декември 2019	31 декември 2018
Трансакциски сметки во денари	16.652	4.887
Девизни сметки	2.658	2.392
Благајна	13	38
Вкупно:	19.323	7.317

10. ПОБАРУВАЊА ОД КУПУВАЧИТЕ И ОСТАНАТИ ПОБАРУВАЊА

	Во илјади денари	
	31 декември 2019	31 декември 2018
Побарувања од купувачите во земјата	23.323	20.000
Побарувања од поврзани субјекти	210	265
	23.533	20.265
<i>Останати побарувања</i>		
Побарувања за ддв	-	1.023
Побарувања од вработените	448	489
Останати побарувања (аванси)	1.218	1.218
<i>Вкупно останати побарувања</i>	1.666	2.730
Вкупно побарувања од купувачи и останати побарувања	25.199	22.995

11. ФИНАНСИСКИ ВЛОЖУВАЊА

	Во илјади денари	
	31 декември 2019	31 декември 2018
Орочени депозити во денари	68.000	30.000
Орочени депозити во странска валута	39.360	79.335
Вкупно орочени депозити	107.360	109.335

Депозитите со состојба на 31 декември 2019 година во вкупен износ од 107.360 илјади денари (2018: 109.335 илјади денари) во целост се однесуваат на депозити депонирани кај домашни банки со рок на доспевање во период од 12 месеци кои носат камата со еднакратна наплата на датумот на доспевање.

12. ЗАЛИХИ

	Во илјади денари	
	31 декември 2019	31 декември 2018
Залихи на сировини и материјали	15.738	12.631
Готов производ	3.917	6.975
Недовршено производство	2.266	3.083
Залиха на трговска стока	6.184	6.375
Вкупно:	28.105	29.064

13. КАПИТАЛ И РЕЗЕРВИ*Акционерски капитал*

На 31 декември 2019 година, вкупниот акционерски капитал на Друштвото намален за износот на споствените акции, според книгата на акционери изнесува 1.171.926 евра или 71.455 илјади денари и е поделен на 4.585 обични акции. Вкупно издадените акции се во целост платени. Номиналната вредност по акција изнесува 255.6 евра или 15.584 денари (ЕУР 60,9719). Акционерскиот капитал во текот на 2019 и 2018 година е како што следи:

	Број на акции			Износ во (000 мкд)		Вкупно
	Обични	Сопств.	Оптек	Обични	Сопств.	
1 јануари 2018	5.000	(415)	4.585	77.922	(6.467)	71.455
Откуп/продажба на сопств. Акции	-	-	-	-	-	-
31 декември 2018	5.000	(415)	4.585	77.922	(6.467)	71.455
1 јануари 2019	5.000	(415)	4.585	77.922	(6.467)	71.455
Откуп/продажба на сопств. Акции	-	-	-	-	-	-
31 декември 2019	5.000	(415)	4.585	77.922	(6.467)	71.455

Дивиденди

Во текот на 2019 година Друштвото нема распределено и исплатено дивиденди од акумулираните добивки.

14. ОБВРСКИ КОН ДОБАВУВАЧИТЕ

	Во илјади денари	
	31 декември 2019	31 декември 2018
Обврски спрема добавувачи во земјата	2.960	2.808
Обврски спрема добавувачи во странство	-	-
Вкупно:	2.960	2.808

15. ОСТАНАТИ КРАТКОРОЧНИ ОБВРСКИ

	Во илјади денари	
	31 декември 2019	31 декември 2018
Обврски за даноци и придонеси од плата	781	711
Обврски за плати	1.803	1.531
Обврски за ддв	497	-
Обврски за примени аванси	70	70
Вкупно:	3.151	2.312

**16. ПРИХОДИ ОД ПРОДАЖБА И
ОСТАНАТИ ДЕЛОВНИ ПРИХОДИ**

	Во илјади денари	
	31 декември 2019	31 декември 2018
Приходи од продажба		
Приходи од продажба во земјата	109.144	103.487
Приходи од продажба во странство	3.821	2.865
Приходи од продажба на материјали, рез.делови	18	33
Вкупно:	112.983	106.385
Останати приходи		
Наемнини	567	719
Приходи од осигурување	619	664
Останати приходи	132	306
	1.318	1,689

**17. ТРОШОЦИ ЗА СУРОВИНИ И МАТЕРИЈАЛИ, ЕНЕРГИЈА,
РЕЗЕРВНИ ДЕЛОВИ И ОТПИСИ**

	Во илјади денари	
	31 декември 2019	31 декември 2018
Потрошени сировини и материјали	36.622	56.697
Потрошена енергија	4.825	4.693
Потрошени резервни делови	237	595
Вкупно:	41.684	61.985

18. ТРОШОЦИ ЗА УСЛУГИ

	Во илјади денари	
	31 декември 2019	31 декември 2018
Закупнина	514	494
Транспортни услуги	593	637
Трошоци за одржување	21	302
Промоција и реклама	40	27
Услуги за изработка на производи	306	879
Комунални услуги	460	523
Останати услуги	257	220
Вкупно	2.191	3.082

19. ТРОШОЦИ ЗА ВРАБОТЕНИТЕ

Платите на работниците во годината што завршува под 31.12.2019 се пресметани согласно Законот, Колективниот договор и нормативните акти на Друштвото и истите изнесуваат

	Во илјади денари	
	31 декември 2019	31 декември 2018
Нето плата и надоместоци	18.082	19.307
Даноци и придонеси од плата	8.461	8.948
Останати трошоци на вработените	3.899	4.723
Вкупно:	30.442	32.978

20. ОСТАНАТИ ОПЕРАТИВНИ ТРОШОЦИ

	Во илјади денари	
	31 декември 2019	31 декември 2018
Трошоци за репрезентации	27	16
Трошоци за осигурување	438	544
Надомест на примања на член на УО и НО	1.439	1.721
Дополнително одобрени попусти	316	-
Даноци и придонеси кои не зависат од резултатот	243	199
Трошоци на платниот промет	185	260
Услуги по договор на дело	235	108
Трошоци за лиценци, сертификати	191	-
Интелектуални услуги	186	140
Отпис на побарувања	-	291
Останати трошоци од работењето	462	678
Вкупно:	3.722	3.957

21. НЕТО ПРИХОДИ/ РАСХОДИ ОД ФИНАНСИРАЊЕ

Расходите/приходите на финансирање се однесуваат на камати по основ на користење туѓи средства од редовно работење и курсни разлики:

	Во илјади денари	
	31 декември 2019	31 декември 2018
Нето, приходи од камати	3.009	3.695
Приходи од дивиденди	-	545
Други финансиски приходи	4	181
Вкупно:	3.013	4.421

22. ДАНОК НА ДОБИВКА

	Во илјади денари	
	31 декември 2019	31 декември 2018
Добивка /(загуба) пред оданочување	9.617	(14.369)
Непризнаени расходи за оданочување во ДБ	1.073	1.483
Намалувања на даночна основа	10.069	-
Данок во ДБ	-	-
Даночни олеснувања	-	-
Данок на добивка за финансиската година	-	-

23. ЗАРАБОТУВАЧКА ПО АКЦИЈА

Основна

Основна заработувачка по акција се пресметува по пат на делење на добивката која припаѓа на имателите на обичните акции (по намалување на делот од добивката по оданочување на имателите на приоритетни акции), со пондерираниот просечен број на обични акции во оптек во текот на годината, вклучувајќи сопствени акции купени од страна на Друштвото.

	Во илјади денари	
	31 декември 2019	31 декември 2018
Заработувачка која припаѓа на имателите на обични акции	9.617	(14.369)
Пондериран просечен број на обични акции во оптек	4.585	4.585
Основна заработувачка по акција	2.10	(3,13)

24. ТРАНСАКЦИИ СО ПОВРЗАНИ СТРАНИ

Трансакциите со поврзани лица се засновани на ценовници кои се во сила и под услови кои важат и за трети лица, под нормални комерцијални услови. Табелата подолу ги прикажува трансакциите и износите со поврзани лица со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2019 и 2018 година.

2019	Побарувања	Обврски	Трошоци	Приходи	Дивиденди
АД Брик Берово	210	-	18	840	-
Клучен раководен персонал – краткорочни користи за вработените	-	-	4.497	-	-
	210	-	4.515	840	-
2018	Побарувања	Обврски	Трошоци	Приходи	Дивиденди
АД Брик Берово	264	-	608	931	-
Клучен раководен персонал – краткорочни користи за вработените	-	-	4.622	-	-
	264	-	5.230	931	-

25. НЕИЗВЕСНИ ОБВРСКИ

Друштвото прави напори за усогласување на побарувањата и обврските при што поголем број на купувачи и доверители се усогласуваат со наведените салда. Не се утврдени неизвесни обврски кои можат да влијаат на редовното работење на Друштвото.

Со состојба на 31 декември 2019 година не постојат судски постапки покренати против Друштвото. На датумот на изготвување на Финансиските извештаи, не се евидентирани резервирања од потенцијални загуби од судски спорови.

Заложени средства

Друштвото нема правни оптоварувања (хипотеки) на својот недвижен имот.

26. НАСТАНИ ПО ДАТУМОТ НА БИЛАНСОТ НА СОСТОЈБА

По датумот на составување на билансот на состојба, не се случиле настани кои се од материјално значење за Друштвото.

Врз основа на член 383 , 384 од Законот за трговските друштва како и член 29 од Статутот на Акционерско друштво за производство на санитарски материјали , ткаенини, позамантерија и конфекција АЛКАЛОИД Берово , Собранието на акционери на својата седница одржана на ден 26.06.2020 година ја донесе следната :

ОДЛУКА

За одобрување на ревизорскиот извештај од извршената ревизија на годишната сметка и на финансиските извештаи на АД АЛКАЛОИД Берово за 2019 година

Член 1

Се одобрува ревизорскиот извештај од извршената ревизија на годишната сметка и на финансиските извештаи за Акционерско друштво за производство на санитарски материјали , ткаенини, позамантерија и конфекција АЛКАЛОИД Берово со седиште на ул.Маршал Тито бр.5 Берово ЕМБС 4053656 и ЕДБ 400199610310 , за 2019 година , од овластен ревизор Друштво за ревизија, сметководство и консалтинг ВЕРИФИКА ДОО Скопје.

Член 2

Оваа одлука стапува на сила со денот на донесувањето.

Берово, 26.06.2020 година

АД АЛКАЛОИД Берово

Претседавач на собранието